

A person wearing a dark hoodie is shown from the chest up, with their hands covering their face. The person's hair is visible, and they are holding a thin object, possibly a pen or pencil, in their right hand. The background is dark and out of focus.

HEIDI MATTILA

TÄYSKAARTO
PIMEYDESTÄ

Heidi Mattila

Täyskaarto pimeydestä

© 2024 Heidi Mattila

Kannen kuva: Päivi Karttunen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-8301-6

Omistan kirjani teille, joita ilman tarinaa(nne) ei olisi kirjoitettu:

1. *"Olaville" rajan toiselle puolelle.*
2. *Sinulle, joka annoit lähtösykäyksen kirjalle. Olet tämän kirjan siemen. Ilman sinua ei tarinaa olisi saatu kylvettyä.*
3. *Retu ja Ruuti, elämäni R-ponit - omat ponikettuni.*

Kirjassa on lyhyet sitaatit seuraavista kappaleista:

Turmion Kätilöt / Isä meidän
Kaija Koo / Onnea matkaan
Children of Bodom / Everytime I die
Kaija Koo / Vapaa
Irwin Goodman / Rentun ruusu
sekä Yrjö Jylhän runosta "Kuolema".

PROLOGI

Silloin, kun minä synnyin oli paska päivä.
Minun ei olisi pitänyt syntyä ollenkaan.
Kukaan ei halunnut minua tähän maailmaan
enkä itse halunnut tänne tulla. Minut
valmistettiin paskatehtaassa kasasta paskaa
ja minut olisi pitänyt heti heittää paskatunkiolle.
Paskapäät olivat niin juovuksissa etteivät edes
tajunneet että saivat viallisen paska-aivon
maailmaan kärsimään ja kitumaan. Miksi
minua ei tapettu? Voi paska.

Se oli neljännen luokan äidinkielen kirjoitelmani annetulla
otsikolla ”Silloin, kun minä synnyin...”. Seuraavana päivänä
minua vietiin koulukuraattorin huoneeseen. Paikalla oli rehtori,
jonka nimeä en muista, koulukura – kuten luokan pojat häntä
nimittivät – nimeä en muista, ja luokkani opettaja Asta
Lehtonen. En tiennyt, miksi istuin koulukuran huoneessa.
- Siitä kirjoitelmastasi, sanoi rehtori. - Meillä on kova huoli
sinusta Floora.
Kova huoli minusta? Olikohan siinä paljon kirjoitusvirheitä? Ai
mutta – nielaisin kuuluvasti – olisikohan siinä saanut käyttää

sanaa ”paska”? Taisin käyttää useaan kertaan.

- Oliko se huono? kysyin varovasti ja hyvin hiljaisella äänellä.

- Ei kysymys ole siitä, vastasi opettaja ja jätti sanomatta, ettei hän pystynyt arvostelemaan sitä ollenkaan.

Minun nimeni on Daniela. Lumi Daniela Aura. Tunnustan, että olin kovasti päissäni keksiessäni uutta nimeä, kun täysi-ikäisyyspäiväni lähestyi. Kunnon nousuhumalassa nimi kuulosti hauskalta. Yllätyin, että se meni läpi. Ehkä siksi, koska laitoin kutsumanimekseni Daniela. Daniela Aura kuulostaa vähemmän hauskalta kuin Lumi Aura. Lumia olen aina pitänyt kauniina nimenä. Koen sen kuvastavan minua. Pieni, lähes näkymätön lumihiihtäjä leijailemassa ilmassa vailla päämäärää. Sinne, minne pieni tuulenvire sen sattuu milloinkin kuljettamaan. Sitten se putoaa maahan ja tallautuu muiden kengänpohjiin. Sulaa ja häviää koko maailmasta. Ihan kuin minäkin. Daniela vain oli kaunis nimi ilman sen kummempaa merkitystä. Halusin, että edes etunimeni ovat kauniit eli kaikkea muuta, mitä itse olen. Aura-sukunimi meillä kulki suvussa ja sain sen helposti uudeksi sukunimekseni. En muista, kumman ihmisaikana puolella se oli, mutta muistan nimen mainitun useita kertoja.

Minulla on monia lävistyksiä kasvoissani. Lisäksi oikeaan kylkeen on tatuoitu isolla ”trust no one”. Värjään hiuksia mustiksi ja pukeudun mustiin vaatteisiin. Olen musta niin sisältä kuin ulkoa, ihonväriä lukuunottamatta. Luen kirjoja, pidän valokuvauksesta. Tykkään sekä lukea että katsella televisiosta matkailuohjelmia, sillä en ole elämäni aikana päässyt matkustamaan mihinkään. En Suomessa saati ulkomaille asti. Minua kiinnostaa, miltä ulkomaailmassa näyttää. Haluaisin joskus päästä lentokoneeseen, mutten tiedä, uskallanko päästää kontrollin tarpeistani irti. Lentokoneessa joutuisin antamaan elämän muiden käsiin enkä pystyisi itse

vaikuttamaan kohtalooni. En pelkää kuolemaa, mutta kontrollin menetystä kyllä. Olen aina kantanut vastuun itsestäni ja oppinut selviytymään yksin. Kukaan muu ei pidä huolta minusta kuin minä itse.

Tarinani ei ole kaunis. Se ei ole sitä, mitä haluaisit lukea. Tarinassani ei ole onnellisia lapsia leikkimässä kukkakedoilla, ei ammattiin valmistuvia nuoria aikuisia eikä menestyskekkäitä perhe- ja uratarinoita. Minun tarinani on tuskaa, kipua, pelkoa, kauhua, ahdistusta, traumoja ja kuolemaa. Elämää, jota yhdenkään lapsen ei soisi elävän. Mutta niin tapahtuu. Suljettujen ovien takana on salailun ja piilottelun verhoilema todellisuus, joka mahdollistuu, koska pieni lapsi on niin lojaali vanhemmilleen. Rakastaa ehdoitta alimman kastin mätisäkkejä, joille ei koskaan olisi pitänyt lasta syntyä. Lastensuojelu pelasti minut kotoani vasta, kun oli auttamatta liian myöhäistä. Niitä traumoja kantaen olen yrittänyt räpiköidä elämässä eteenpäin. Olen monesti yrittänyt sen lopettaakin, mutta syystä tai toisesta universumi tuntuu olevan sitä mieltä, etten saa täältä oman käden kautta poistua. Ainakaan vielä. Minun kohtaloni oli kohdata Kettu. Ehkä universumi järjesti niin, että minun täytyy nähdä elämäni aikana jotain hyvää ja kaunistakin.

Vanhempani olivat rappioalkoholisteja. En yllättyisi, vaikka olisivat olleet narkkareitakin. Pienenä tyttönä en tiennyt huumeista mitään, joten vähissä muistoissani en osaa etsiä merkkejä niiden käytöstä. Ei sillä kuitenkaan ole enää mitään väliä. Molemmat vanhempani ovat kuolleet. Isä tappoi viinapäissään äidin ja seuraavana päivänä itsensä tajutessaan, mitä oli tehnyt. Uskon olleeni joko vahinkolapsi tai surkea yritys saada elämä kuntoon ja raitistua jollain verukkeella. En anna koskaan vanhemmilleni anteeksi sitä, että he saattoivat

minut tähän maailmaan! Mitään hyvää ei eläminen ole minulle tuonut.

Vanhempani antoivat minulle nimeksi Floora. He kutsuivat minua Voirasiaksi kotona. Se oli joku heidän sisäpiirivitsinsä ja olevinaan kamalan hauskaa. Mummuni toinen nimi oli ollut Varma, joten se todennäköisesti poimittiin minullekin, kun ei muuta keksitty. Ristimänimeltäni olin siis Floora Varma Kaira. Floora Varma Kaira.

Floora Kaira.

Nimen hyväksynyt pappi olisi ansainnut potkut! Kuka antaa noin idioottimaisen nimen lapselleen? Olin Voipaketti, teini-iässä Varma Kairattava ja Varma Kuolema. Varma Kuolemaksi tosin nimitin itsekin itseäni. Löytäessäni 13-vuotiaana Yrjö Jylhän runon *Kuolema* olin hetken jopa tyytyväinen sukunimeeni. *"Kun olet surusta sairas, soperrat pimeyteen; tule kuolema, kierrä kairas syvälle sydämeen"*.

Täysi-ikäiseksi tultuani vaihdoin ensitöikseni nimen. Floora Varma Kaira kuoli ja tilalle tuli Lumi Daniela Aura. Nimenvaihdos oli symboli uudelle elämälle. Elämälle, jolla ei ollut menneisyyttä. Uusi, puhdas alku. Niin ainakin silloin luulin. En vielä ymmärtänyt, että kannan menneisyyttä joka tapauksessa mukani aina. Ihan kuin uusi nimi muka pyyhkisi eletyn elämän kokonaan pois. No, 18-vuotias on vielä naiivi, ihan daiju. Kutsun muuten itse itseäni Daijuksi, mutta siihen vain minulla on oikeus.

*Isä meidän, joka olet siellä jossain
Unohdettu olkoon nimesi
Taphtukoon minun tahtoni
Poistukoon valtakuntasi*

(Turmion kättilöt – Isä meidän)

14.08.2023

Elokuun puolivälissä, aamulla kello yhdeksän, minulla oli tavanomainen lääkärikäyntini. Lääkäri tarkistaisi voimassa olevat lääkitykset ja fyysisen vointini. Paikalla oli sijainen, sillä oma lääkärimäni oli äkillisesti sairastunut. Tämä sijainen oli oikeastaan ihan mukavan oloinen naislääkäri. Vaikka en lähtökohtaisesti pidä uusista lääkäreistä ja sairaanhoitajista – ihan siitä syystä, että heille pitää aina kertoa itsestään ja elämästään – tämä lääkäri vaikutti kuuntelevan minua ja oli kovin ystävällinen koko ajan. Kuunnellessaan tiivistelmää elämästäni ja samalla silmäillessään aiempia tekstejä koneelta hän yllättäen kysyi:

- Pidätkö sinä eläimistä?

- No joo, kyllähän mä tykkään.

- Hevosista?

- En mä oikein niistä välitä. Ne on kamalan isoja ja vähän pelottavia. Eikös niitä pidä osata jotenkin komentaa, että ne uskoo? Tai jotain. En mä tiedä niistä mitään.

- No tavallaan, vastasi lääkäri.

Hän kertoi olevansa itse pitkän linjan hevosharrastaja ja hänellä oli oma hevonenkin.

- Tiedätkö, että hevosta voidaan käyttää kuntouttamisessa?

- Ai. En.

- Niiden avulla on saatu hyviä tuloksia. Varsinkin sellaiset asiakkaat ovat selvästi hyöttyneet, joilla on vaikeuksia vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa.

- Mulla kyllä on, vastasin. - En tykkää ihmisistä. Ei kehenkään voi luottaa. En oikeastaan edes välitä olla kenenkään kanssa tekemisissä.

- Niin, ymmärrän. Mitä ajattelisit, voisitko kokeilla hevosavusteista toimintaa? Se ei ole terapiaa.

Ratsastusterapiaakin voitaisiin toki jossain kohtaa miettiä

sinulle, mutta epäilen, että tällä hetkellä nämä kriteerit eivät täyty. Sitä on vaikea saada. Kela-korvattavaksi sen saa ainoastaan lääkärin lähitteellä. Itse maksaen se on todella kallista terapiaa.

- Ei mulla oo varaa sellaisiin.

- Ymmärrän. Voisitko ajatella tätä hevosavusteista toimintaa? Minulla on yksi kollega, joka tekee sitä oman työnsä lisäksi. Voisin jutella hänen kanssaan, jos ottaisitte jonkun jakson?

- En mä tiedä. Ei mulla oo rahaa sellaiseen laittaa.

- Älä huoli siitä. Koitan hankkia sinulle maksusitoumuksen jotain kautta. Jos en saa, sairaanhoitopiirin sosiaalityöntekijä voi ottaa yhteyttä kaupungin diakoniin, jos he tukisivat tätä sinun hoitojaksoasi. Taija, tämä sosiaalityöntekijä, tietää kyllä, mihin kaikkialle voi ottaa yhteyttä.

- En tiedä siltikään. En mä osaa niitä hevosia käsitellä ja komentaa. En osaa edes itseäni komentaa, saati sitten isoa ja pelottavaa eläintä.

- Antaisitko kuitenkin mahdollisuuden? Sovitaan, että kävisit vaikka kymmenen kertaa. Jos se ei ole sinun juttusi, niin sitten se ei ole. Onpahan kokeiltu. Katsoinko oikein, että sinulla ei ole ollut musiikki- tai taideterapiaa tai oikein mitään muutakaan tuon psykoterapian lisäksi? Lääkäri sanoi skrollaten samalla vauhdikkaasti ruutua taaksepäin.

- Ei ole. Vihaan musiikkia. Porukat huudatti stereoita aina viikonloppuisin täysillä, kun ne juhli ryppykavereidensa kanssa. Arki-iltais in isä peitti musiikilla äidin huutamisen. Tosin peitti se onneksi vähän tappelun ääniäkin. Mulle musiikki on sama kuin ryppäys ja turpaan saaminen. Ei kiitos. Ja mitään taideterapioita en halua. En mä osaa piirtää enkä maalata enkä tehdä käsilläni mitään.

Mukava naislääkäri jätti siinä kohtaa valistamatta minua enemmän taideterapiasta. Olinhan selvästi päättänyt, ettei se

ole minua varten. Tämä hevoshomma jäi kuitenkin mietityttämään. Voisiko siitä olla jotain apua?

- En oo koskaan ratsastanut, sanoin ääni hieman värähtäen. - Meinaan, etten tiedä, uskallanko.

- Ei se haittaa! Hevosavusteisessa toiminnassa ei tarvitse ratsastaa, jos ei halua.

- Ei vai?

Silmäni pyöristyivät. Olen aina ajatellut, että hevoset ovat ratsastamista varten. Miksi niitä muuten olisi?

- Ei. Hevosen kanssa voi tehdä paljon muutakin kuin ratsastaa. Hämmästykseni kasvoi entisestään.

- No en kyllä tiennyt.

- Voidaanko tehdä niin, että otan yhteyttä tähän kollegaani ja soitan sinulle sitten, kun olen jutellut hänen kanssaan?

Kotimatalla mietin tätä hevosasiaa. Muistan kuulleeni lapsena koulussa, kun jotain tyttöä oli hevonen purrut ja toista potkaissut. Yhden mielestä ratsastaminen oli ihanaa, vaikka hänellä oli käsi paketissa hevosen selästä putoamisen jäljiltä. Se oli murtunut kolmesta kohtaa. Pojat lällättelivät, että hevonen on meetvurstia eikä ruualla saisi leikkiä. Yksi kuudesluokkalainen poika oli käynyt kerran ratsastamassa ja sen jälkeen sitä haukuttiin homoksi ja tytöksi. Yläkoulussa moni tyttö harrasti ratsastusta ja jotkut taisivat oikein kilpaillakin siinä. Onhan hevonen kaunis eläin. Mutta mitä sillä voisi olla annettavaa minulle? Epäilin, ettei mukava naislääkäri saa järjestettyä minulle sitä hevoshommaa, joten päätin olla miettimättä asiaa sen enempää.

Siksi yllätyinkin suuresti, kun jo seuraavana päivänä minulle soitettiin.

- Meri ottaa sinut mielellään kymmenen kerran kokeilujaksolle, sanoi lääkäri puhelimesta.

- Jaa... No kiva. Kai.
- Saanko antaa hänelle tämän sinun puhelinnumerosi? Meri voisi itse soittaa ja kertoa tarkemmin.
- En tykkää puhua puhelimessa tuntemattomien kanssa. Voisko hän laittaa vaikka sähköpostia?
- Varmasti voi.

Annoin sähköpostiosoitteen ja kuulin, ettei maksustakaan tarvitse olla huolissaan. Se kuulemma hoidetaan. Jo samana päivänä tuli sähköpostia Meri Palojärveltä. Tämä homma tuntui etenevän niin nopeasti, että oikein hämmästyin.

28.08.2023

Meri Palojärvi on psykiatriaan erikoistuva lääkäri. Hän on pikkutyöstä lähtien ollut hevosten kanssa tekemisissä. Pieninä sivutoiminään hän tekee myös sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja muita hevosavusteisia palveluja. Meristä huokui lämpö ja välittäminen. Hän ei ollut ollenkaan sellainen kylmänkalskea terveyskeskuslääkäri, joita olin tavannut vaikka kuinka monia. Oliko se ehkä tämä talliympäristö, joka tuntui riisuvan hänen lääkärintakkinsa?

Olimme sopineet tapaamisen maanantaiaamupäiväksi. Tukihenkilöni Milka oli saattanut minut tallille Merin antamaan osoitteeseen. Katselin ympärilleni. Näin useita aituksia, joissa osa hevosista söi heiniä ja osa seisoskeli toimettoman näköisenä. Vaikka kesä oli virallisesti ohi, ei syksykään vielä näkynyt selvästi. Ilma oli ihanan raikas, vaikka siinä oli talliin kuuluva sivutuoksahdus, jota en vielä osannut nimetä. Jostain kuului epämääräinen ääni: kuin mylvähdys. Hevosien hirnuntaa se ei ollut.

- Mikä se oli? kysyin pelästyneenä Meriltä.
- Hevoset siellä vähän kisailevat keskenään. Riku ja Kimi tykkää

välillä härnätä toisiaan ja kokeilla, kumpi heistä on kovempi kaveri. Ruunapojat.

Merin kanssa oli heti yllättävän helppo jutella. Hän tuntui kuuntelevan minua, ei puhunut päälleni, vastasi kysymyksiini. Ehkä hermostuneisuutta peittääkseni puhuin yllättävän paljon, sillä normaalisti tykkään olla enemmän hiljaa kuin äänessä. Meri ohjasi minut maneesiin, ratsastushalliin, jossa työskentelimme usein. Maneesi oli tyhjä. Pelkkä hiekkapohja ja valkoiseksi maalatut laidat. Iso kello tikitti päädyssä. Laitojen takana oli puomeja telineissä ja tolppia maassa seisomassa. En tosin tiennyt, että niitä sellaisiksi kutsutaan, ennen kuin Meri valisti minua. Kellon alla oli puinen rakennelma, pyörätuoliramppi. Siitä pääsisivät pyörätuolissa olevatkin hevoset selkään. Mietin itsekseni, kuka on niin hullu, että ratsastaa hevosella, jos käyttää pyörätuolia. Ilmeisesti joku on. Missään ei kuitenkaan näkynyt yhtään hevosta. Taisin olla siitä hieman kiitollinenkin, sillä tallilla ollessani hevosjännitykseni kasvoi entisestään.

- Tänään tutustumme toisiimme ja näihin tiloihin, joissa me tullaan työskentelemään, sanoi Meri.

- Ei hevosia tänään? kysyin aavistuksen jopa toiveikkaana.

- Katsotaan. Riippuu siitä, mitä haluat lopuksi.

Juttelimme Merin kanssa rampilla istuskellen. Kerroin jotain lapsuudestani, mutta jätin kaiken oleellimmän kertomatta. Ei tunnu hyvältä kertoa ventovieraalle kokemistaan kauheuksista. Meri varmasti tiesi tämän eikä painostanut minua avautumaan. Kävimme myös tutustumassa talliin. Siellä tulisimme Merin mukaan hoitamaan hevosta ja halutessani tekemään hieman tallitöitäkin. Opin pieniä asioita hevosista: ne asuvat karsinassa eivätkä pilttuussa, kuten muistan jostain kuulleen. Lopuksi menimme ulos seuraamaan hevosia tarhoissaan – senkin sanan opin tänään. Hevosia oli joissain tarhoissa kaksi, joissain kolme

ja suurimmassa taisin laskea kuusi hevosta samassa. Kukaan ei kuitenkaan ollut yksin.

- Tuolla on Kettu, totesi Meri ja osoitti kohti ruskeanmustaa hevosta. Se ei oikeastaan ollut ruskea, vaan tummempi, muttei ihan kuitenkaan mustakaan. Tähyilin varmuuden vuoksi metsän laitaan hevosen taakse, jos sieltä kurkistelisi kettu ja Meri tarkoittikin sitä.

- Ketun kanssa me tullaan sitten työskentelemään.

Tarkastelin hevos-Kettua tarkemmin. Oletin sen saaneen nimensä valkoisesta hännänpäädstä, mutta ei sillä sellaista näkynyt. Sen häntä oli pikimusta. Hevonenkaan ei ollut väriltään oranssi.

- Kettu? varmistelin vielä nimeä.

- Kyllä, Kettu. Se on 15-vuotias ruuna. Poikahevonen, jolta on pallit poistettu. Se ei siis voi siittää varsoja enää.

Jäin ajatuksissani niin kiinni eunukki-Kettuun, että unohdin kysyä, mistä se oli nimensä saanut. Hymähdin itsekseni.

- Onko se saanut joskus jälkeläisiä?

- Ei tiedetä varmasti, mutta tuskin on. Se on ruunattu aika aikaisessa vaiheessa elämäänsä. Ei ollut niin sanotusti parasta poikaystäväläatua, Meri sanoi hyvin lämpimästi ja hyväntahtoisesti. Ei ollenkaan pilkaten tai arvostellen.

Ajattelin, että sittenhän meissä oli Ketun kanssa jotain samaa. Kumpikaan ei ollut puolisolaatua kenellekään. En ollut elämässäni koskaan seurustellut kenenkään kanssa. En sietänyt ihmistä omalle reviirilleni. En sietänyt koskemista. Halusin elää omassa kuplassani. Joitain kavereita minulla oli ollut teiniaikoina. Lastenkodin asukkaiden kanssa kannatti tulla suurin piirtein toimeen, sillä heistä saattoi olla apua joissain tilanteissa, mutta muut kaverini löytyivät rälläysporukasta. Olin saanut vanhemmiltani elämisen mallin: ryyppää kuin sieni, elämä loppuu aikanaan. Tätä mallia lähdin suorittamaan

TÄYSKAARTO PIMEYDESTÄ on raaka ja julma kuvaus omien vanhempien aiheuttamista traumaista, jotka saavat Danielan mielen rakenteet hajoamaan palasiksi. Hän tarrautuu viimeisenä oljenkortenaan hevosavusteiseen toimintaan osana kuntoutumispolkua. Hevonen, Kettu, tuo tarinaan lempeyttä, hyväksymistä, turvallisuutta ja hyvää oloa. Tarina pohjautuu tositapahtumiin, mutta sitä on muutettu niin, ettei(vät) päähenkilö(t) ole tunnistettavissa.

